

ลูกชายพาทีชว วังเวียง เชียงรุ่ง และ ดูนเม็ง

รองศาสตราจารย์แวง พินธุพันธ์

ลูกชายพาไปเที่ยววังเวียง เชียงรุ้ง และ คุนหมิง

นำเรื่อง

เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ถึงวันที่ 3 มิถุนายน 2568 ลูกชายได้พาไปเที่ยววังเวียง สปป. ลาว เชียงรุ้งและคุนหมิง ประเทศจีน การเดินทางด้วยการโดยสารรถไฟไปลงหนองคาย จากหนองคายก็โดยสารรถไฟไปเวียงจันทน์ สปป.ลาว จากเวียงจันทน์โดยสารรถไฟไปลงวังเวียงเพื่อชมธรรมชาติที่สวยงามของวังเวียง พักวังเวียง 1 คืน จากวังเวียงโดยสารรถไฟความเร็วสูงไปเชียงรุ้ง เพื่อเที่ยวชมหมู่บ้านไทยลื้อ ย่านการค้า วัด และพิพิธภัณฑ์ในเชียงรุ้ง พักที่เชียงรุ้ง 1 คืน จากเชียงรุ้งโดยสารรถไฟไปคุนหมิง ได้เที่ยวชมย่านการค้า วัด และพิพิธภัณฑ์ในคุนหมิง พักที่คุนหมิง 1 คืน จากนั้นก็กลับเมืองไทยโดยเครื่องบิน จึงขอนำมาเล่าสู่กันฟัง

THE CHINA-LAOS RAILWAY

ทางรถไฟเวียงจันทน์ - คุนหมิง

Huan Phinthuphan

Flight Details

Kunming → Bangkok

	MU 9621	KMG 20:40:00.000	→	BKK 22:15:00.000
China Eastern Airlines	Tue, 3 Jun, 2025	Kunming Changshui International Airport	Direct	Tue, 3 Jun, 2025 Suvarnabhumi Airport

มารู้จัก “สิบสองปันนา” หรือ “เชียงรุ้ง” กันก่อน

เนื่องจากลูกชายจะพาไปเที่ยววังเวียง เชียงรุ้ง และคุนหมิง จึงสมควรที่จะทำความรู้จัก “เชียงรุ้ง” กันก่อน ดังนั้นจึงสืบค้น “เชียงรุ้ง” จากกูเกิ้ลได้ข้อมูลมาดังนี้

เชียงรุ้ง หรืออีกชื่อหนึ่งที่เรารู้จักกันคือ สิบสองปันนา หรือ สิบสองพันนา เป็นคำภาษาไทลื้อ มีความหมายว่า "สิบสองเมือง" คำว่า "พันนา" เป็นหน่วยการปกครองของคนไทในอดีต ตามหนังสือพงศาวดารโยนก ชื่อนี้สอดคล้องกับเขตปกครองตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทในอินโดจีนของฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2433 ถึง พ.ศ. 2488 ซึ่งก็คือสิบสองจุไทย ในพื้นที่ของชาวไทดำ

เขตปกครองตนเองชนชาติไท สิบสองปันนา มีเนื้อที่ประมาณ 19,700 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับแขวงหลวงน้ำทา แขวงพงสาลี ของประเทศลาว และรัฐฉานของพม่า โดยมีชายแดนยาวถึง 966 กิโลเมตร และมีแม่น้ำโขงไหลผ่านตอนกลาง

ในสมัยโบราณ เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรน่านเจ้า มีเมืองหลวงอยู่ที่ หนองแส หรือ เมืองต้าลี่ ในประเทศจีนปัจจุบัน

สิบสองปันนาเคยเป็นราชอาณาจักรห่อคำเชียงรุ่ง เมื่อประมาณ 825 ปีก่อน โดย พญาเจือง หรือสมเด็จพระเจ้าห่อคำเชียงรุ่งที่ 1 ในตำราของไทย เมื่อพุทธศตวรรษที่ 18 ชาวมองโกลได้รุกรานอาณาจักรล้านนา ส่วนสิบสองปันนาเป็นของมองโกล และได้เป็นของจีนต่อมา (ตามประวัติศาสตร์จีน)

การอ่อนแอของราชวงศ์อาฟโหวสวนต้นครั้งแรกเริ่มคราวสมัยสมเด็จพระเจ้าห่อคำเชียงรุ่งที่ 3 (ท้าวอ้ายปุง) รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์อาฟโหวสวนต้น จากนั้นเกิดความวุ่นวายเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ สุดท้ายถึงรัชกาลที่ 24 ท้าวอินเมิง (ท้าวอินเมือง) อาณาจักรสิบสองปันนาเริ่มเป็นปึกแผ่นมากที่สุด การขยายอาณาเขตเข้าไปยึดถึงเมืองเชียงตุง เมืองแกง (เดียนเบียนฟู) เชียงแสน ล้านช้าง จึงเป็นเหตุให้การอพยพชาวไทลื้อจากเชียงรุ่งและอีกหลายหัวเมืองลี้ภัยเข้าไปสู่ดินแดนดังกล่าว เพื่อเข้าไปตั้งชุมชนปกครองหัวเมืองประเทศราช ซึ่งหากมองมาถึงปัจจุบันมีชาวไทลื้อกระจายไปทั่วทั้งเมืองแกง หัวเมืองทางเหนือของลาว ทุกเมือง รัฐฉานของพม่า จนถึงเชียงตุง และแถบใต้คง

สิบสองปันนาคำนึงความมั่นคงเฟื่องฟูอยู่ 100 กว่าปี ก็ถูกรุกรานอีกครั้งโดยชาวมองโกล และตกอยู่ในการปกครองของจีนอีกครั้งในปี พ.ศ. 1835 การสิ้นสุดอำนาจการปกครอง และการยอมรับอำนาจอของมองโกล เมื่อรัชกาลที่ 33 เมื่อพระเจ้ากรุงจีนส่งตราหัวเสื่อ (จุ่มกาบหลาบคำ) มาให้เป็นตราแผ่นดินแทนตรานกหัสติลิงก์ การเปลี่ยนชื่อเจ้าผู้ครองนคร จากชื่อภาษาไทลื้อ เป็นภาษาจีน เริ่มขึ้นในยุคนี้นี้ เจ้าผู้ครองนครชาวไทลื้อถูกเรียกว่าเจ้าแสนหวีฟ้า

เมื่อพุทธศตวรรษที่ 21 พม่าได้ก่อตั้งอาณาจักรตองอู และขยายอาณาเขตของตนไปทางตะวันออก พม่าได้โจมตีสิบสองปันนา ต่อจากนั้นจึงได้แบ่งเมืองเชียงรุ่งเป็น สิบสองปันนาได้แก่ เมืองฮาย ม้าง หุน แจ อิง ลวง อิงู ลา พง อู เมืองอ่อง และ เชียงรุ่ง จึงเรียกเรียกเมืองแกง ๆ นี้รวมกันว่า สิบสองปันนา ในช่วงสมัยนี้เป็นช่วงเวลาที่ยุควัฒนธรรมพม่า และ ศาสนาได้เข้าไปในสิบสองปันนา

พม่านาในอดีตทั้งหมดของสิบสองปันนามี ดังนี้

1. เมืองเชียงรุ่ง เมืองยาง เมืองฮำ รวมเป็น 1 พม่านา
2. เมืองแจ เมืองม้าง (ปากตะวันตก) เมืองเชียงลู่ เมืองออง เป็น 1 พม่านา
3. เมืองลวง เป็น 1 พม่านา
4. เมืองหน เมืองพาน เชียงล่อ เป็น 1 พม่านา
5. เมืองฮาย เชียงเจียง เป็น 1 พม่านา
6. เมืองงาด เมืองขาง เมืองวัง เป็น 1 พม่านา
7. เมืองหล้า เมืองบาน เป็น 1 พม่านา
8. เมืองอิง เมืองปาง เป็น 1 พม่านา
9. เชียงเหนือ เมืองลา เป็น 1 พม่านา
10. เมืองพง เมืองม้าง (ปากตะวันออก) เมืองหย่วน เป็น 1 พม่านา
11. เมืองอุเหนือ เมืองอุใต้ เป็น 1 พม่านา
12. เมืองเชียงทอง อิงู อีปาง เป็น 1 พม่านา
13. เมืองภูเถนหลวง เวียงคำเถน เป็น 1 พม่านา

สมัยหลังราชวงศ์หมิง

หลังจากพระเจ้ากาวิละได้ปลดปล่อยเชียงใหม่ และ อาณาจักรล้านนา จากพม่าแล้ว พระเจ้ากาวิละทรงพิจารณาเห็นว่า เมืองเชียงใหม่ขณะนั้นเป็นเมืองร้าง เพราะผู้คนหนีภัยสงคราม อีกทั้งในกำแพงตัวเมืองเชียงใหม่ยังมีต้นไม้เถาวัลย์ปกคลุม ชุกชุม ด้วยเสือ สัตว์ป่านานาพันธุ์ ผู้คนของพระองค์มีน้อยไม่อาจบูรณะซ่อมแซมเมืองใหญ่ได้ ดังนั้นจึงยกทัพไปกวาดต้อนผู้คนโดยไปตี เมืองไตในดินแดน ๑๒ ปันนา ทั้งไตลื้อ ไตหลวง (ไทใหญ่) ไตชิน (คนไตลื้อในเมืองเชียงตุง) ไตลื้อเมืองยอง ไตลื้อเมืองลวง ไตลื้อเมืองพน เมืองหยวน เมืองล่า มาอยู่ที่เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และ น่านเป็นจำนวนมาก ซึ่งเรียกกันว่ายุค "เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง" อันเป็นวิธีฟื้นฟูอาณาจักรล้านนาวิธีหนึ่ง เพราะในช่วงก่อนนั้น พม่าได้กวาดต้อนชาวล้านนาไปอยู่ที่ พุกาม และ มณฑลยี่ไปจำนวนมาก

ในช่วงสงครามโลก สิบสองปันนาตกอยู่ในแผ่นดินจีน ถูกยุบเมืองเชียงรุ้งจากเมืองหลวงเป็นแค่เมือง พร้อม ๆ กับเจ้าทั้งหลายด้วย โดยเคยมีเจ้าปกครองอยู่ถึง 44 พระองค์ โดยสมเด็จพระเจ้าหอคำเชียงรุ้งที่ 44 หรือเจ้าหม่อมคำลือ (刀世勋) เป็น กษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรไตลื้อ เป็นราชบุตรของเจ้าหม่อมแสนเมือง ซึ่งเป็นอนุชาของพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อน ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อนนั้นมีศักดิ์เป็นอาของเจ้าหม่อมคำลือ แต่พระองค์ท่านเองไม่มีบุตร จึงได้ขอเจ้าหม่อมคำลือเป็นราชบุตรบุญธรรม เจ้าหม่อมคำลือเกิดเมื่อปี ค.ศ. 1928 และไปเรียนหนังสือที่เมืองฉงชิ่งเมื่ออายุ 16 ปี จนถึงปี ค.ศ. 1944 ได้เข้า “พิธิฮับเมือง” แต่ในช่วงนั้นเกิด สงครามมหาเอเชียบูรพา (ค.ศ. 1939-1945) พิธิฮับเมืองจึงไม่สมบูรณ์ ท่านได้กลับไปเรียนหนังสือ และกลับมาทำพิธิฮับเมืองครั้งที่สอง เมื่อ ค.ศ. 1948 ขณะอายุ 20 ปี อย่างไรก็ตาม ช่วงนั้นได้เกิดการ เปลี่ยนแปลงการปกครองภายในประเทศจีน ราวปี ค.ศ. 1949-1950 ท่านจึงกลายเป็น “กษัตริย์องค์สุดท้าย” โดยเปลี่ยนฐานันดรศักดิ์จากกษัตริย์เป็นสามัญชน โดยที่ยังมีได้บริหารราชการแผ่นดินเลย เนื่องจากหลังจากทำพิธิฮับเมืองครั้งแรกแล้วท่านได้แต่งตั้งให้เจ้าหม่อมแสนเมือง พระราชบิดาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จากนั้นท่านก็ไปเรียนหนังสือต่อ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วท่านได้เรียนหนังสือ ในระดับมหาวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยยูนนาน และได้แต่งงานกับ สิริ จี๊ เฟิน ชาวจีนคุนหมิง ในปี ค.ศ.1953 ก่อนที่จะทำงานเป็นนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ อีก 8 ปี ที่สถาบันวิจัยชนชาติส่วนน้อยแห่งชาติ สังกัดสภามหาวิทยาลัยประเทศจีน ในมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ต่อมาเจ้าหม่อมแสนเมืองได้ขอให้รัฐบาลจีนย้ายทั้งสองกลับมาที่คุนหมิง โดยมาทำงานเป็นนักวิจัยด้านภาษาซึ่งรวมถึงอักษรไตลื้อ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1971 รัฐบาลจีนมีคำสั่งให้เจ้าหม่อมคำลือและภรรยาไปทำงานในชนบททำงานในสวนอ้อย ใน อ.เชียงกุ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของสิบสองปันนา เป็นเวลานาน ถึง 9 ปี การใช้เวลาในสวนอ้อยนี้ สิริ จี๊ เฟิน เล่าว่า สามารถพกหนังสือหรือตำราเข้าไปอ่านได้ด้วยและหลังจาก เติ้ง เสี่ยวผิง ได้เป็นนายกรัฐมนตรีของจีนแล้ว เห็นว่านโยบายเอียงซ้าย นโยบายที่ให้เจ้านายไปใช้แรงงานในชนบท เป็นนโยบายที่ผิดพลาดในปัจจุบัน ดังนั้นเจ้าหม่อมคำลือและภรรยาจึงมีโอกาสกลับคุนหมิง โดยทำงานเป็นนักวิจัยที่สถาบันวิจัยชนชาติในมหาวิทยาลัยชนชาติยูนนานจนกระทั่งเกษียณ โดยมีคุณวุฒิทางวิชาการคือ “ศาสตราจารย์” อย่างไรก็ตามหลังจากเกษียณแล้วทางการเงินได้ให้ฐานะทางสังคมแก่ เจ้าหม่อมคำลือในฐานะเจ้านายเก่าคือเป็น รองประธานสภาที่ปรึกษาการเมืองระดับมณฑล และ กรรมการสภาที่ปรึกษาการเมืองแห่งชาติ ซึ่งมี ที่พัก และ รถประจำตำแหน่งให้ แต่ปัจจุบันท่านก็ได้เกษียณจากทุกตำแหน่งแล้ว โดยคนที่มิใช่เต๋า (刀) ในสิบสองปันนาก็คือ เจ้าในสิบสองปันนาที่เคยครองเมืองทั้งหลายเหล่านี้

มารู้จักเจ้าหม่อมคำลือ กษัตริย์องค์สุดท้ายของเชียงรุ้ง กันอีกครั้ง